

A *Veronica peregrina* L magyarországi előfordulása. (Öntös Dunasziget tavaszi flórája.)

Über das Vorkommen von *Veronica peregrina* L in Ungarn. (Frühlingsflora der Donauinsel Öntös.)

Von: }
Irta: } Dr. S. Polgár (Győr).

A *Veronica peregrina* L-t valószínűleg a XVII. század elején hurcolták be Dél-Amerikából és azóta Európa különböző vidékein találják; egyes helyeken meg is honosodik, másutt rövid szórványos előfordulás után el-eltűnik. MORISON idejében (Hist. pl. II. 322 1680) bőven fordult elő angol kertekben, ahol magból szaporodott; eredeti hazáját ekkor még nem ismerték. LINNÉ már a *Flora Suecica* első kiadásában,¹ tehát 1745-ben említi, hogy Upsala vidékén művelt területen és parlagos helyeken fordul elő. Az említett mű 2. kiadásában (1753) pedig megjegyzi, hogy „mai nap a növény nálunk igen ritka (rarissima), de régebben gyakrabban fordulhatott elő“ WAHLENBERG és FRIES EL. idejében a növény Svédországból egészen eltűnt. A 18. század második felében már Dániában is feltűnt, mert a FLORA DANICA a 407. lapon már rajzát említi. Középeurópában legelőször Prága környékéről említi mint ritkaságot SCHMIDT FR. Flora bohemica (1793—94) című művében. Németországból először Hamburg környékéről közölták.² Itt KOCH Synopsis-ában (ed. 2. 1843 I. p. 609) SONDER-RE hivatkozva mint nem ritka növényt említi; de egy ideig Németországban másutt nem találták, míg végre TH. DÖLL bukkant rá 1858-ban Badenben, Dachslanden mellett a Rajna partján.³ Azóta ezt a fajt a Rajna völgyében egész Bonnig gyakran találják. Újabban Németországnak még egyéb vidékeiről is előkerült.⁴ Azonkívül már a 19. század elején megtalálták Hollandiában, újabban Svájc több helyén, Bécs közelében, Tirolban és Vorarlbergben, Franciaországban különösen a nyugati részén. Előfordul réteken, parkokban, faiskolákban, folyópartokon; Franciaországban leginkább a botanikus kertekben és azok környékén terjedt el.⁵ Mindenütt igen lassan terjed; közben helyenkint meghonosodik, másutt ismét egy időn keresztül elmarad, de később esetleg újólag feltűnik. Így FR. ZIMMERMANN szerint⁶ a Rajna és Neckar alluviális iszapján egyik évben oly sűrűn

¹ LINNÉ: Fl. Suecica ed. I. 15. „habitat cultis et terra nuda Upsaliae.“; ed II. n. 24.

² REICHENBACH Flora germ. excurs. I. 2496.

³ DÖLL Flora Baden II. p. 958.

⁴ Lásd HEGI: Illustr. Flora VI. p. 51.

THELLUNG: La Flore adventice de Montpellier p. 479.

FR. ZIMMERMANN Ein kritischer Blick in die Flora der Pfalz 1924 p. 36.

lép fel, mintha vetették volna, a másik évben pedig egészen eltűnik, hogy azután később ismét tömegesen forduljon elő.

A *Veronica peregrina* hazai előfordulására az első irodalmi adatot SCHULTES Oesterreichs Flora 2. k. 1814 I. 32. lapján találjuk, hol SCHULTES KITAIBEL-re hivatkozva említi Magyarországból minden közelebbi termőhely nélkül. SCHULTES adatát azután átvették a későbbi összefoglaló florisztikai munkák, így NEILREICH és JÁVORKA közismert művei. DR. JÁVORKA, kedves barátomnak köszönhetem azt a fontos adatot, hogy a növény *valóban megvan* KITAIBEL herbariumában, de biztos lelőhely nélkül. KITAIBEL csak annyit mond, hogy talán baranyai útján gyűjtötte („lecta fors in itinere Baranyensi”). Ezen az alapon a szerzők tehát jogosan vették fel mint a magyar flóra polgárát.

Ezen az egy adaton kívül hazánkból még csak BAUMGARTEN¹ említi Erdélyből Berethalom és Köhalom közti szántóföldekről. Ezt az adatot azután átvette REICHENBACH², SCHUR³ és valószínűleg innen meríti FUSS is adatát. SIMONKAI⁴ azonban erdélyi flóraművében mindezeket nem fogadja el hiteleseknek, hanem e szerzők növényeit *Veronica arvensis*-nek tartja.

Mindezek után tehát KITAIBEL herbariuma alapján állíthatjuk, hogy a növény Magyarországon előfordul vagy legalább is előfordult, de biztos termőhelye mindeddig nem volt ismeretes. A múlt év május 22-én azután sikerült e sorok írójának a növény *biztos termőhelyét* megtalálni a Nagy-Duna mellett fekvő györmegyei Ásvány községgel szemben elterülő Öntös nevű Dunaszigeten (mely a Wenckheim-uradalomhoz tartozik). A növény már elvirágzott és több példányban nőtt a sziget nedves, iszapos homokján *Veronica anagallis* és *beccabunga* közelében. Bizonyára egyebüktől is nő hazánkban, de igénytelen külseje miatt, különösen elvirágozva, mikor is nagyon hasonlít a *Veronica arvensis*-hez, elkerüli a botanikusok figyelmét. A *Veronica arvensis*-től leginkább *teljes kopassága* különbözteti meg.

Az említett Öntös sziget egyike azoknak a berki szigeteknek, melyek Pozsonytól Gönyűig sokszor valódi labirintusként kísérik a Duna folyását és a györmegyei részén, főleg Ásvány közelében, vannak legjobban kifejlődve. Az említett sziget nagy részét erdő borítja, melyben *Alnus incana*, *Ulmus effusa*, *Salix alba*, *Populus nigra* és *alba* vegyesen fordulnak elő, kevés *Salix incana*-val („fekete cigle”) és *Quercus pedunculata*-val keverve; bokrok közül *Rubus caesius*, *Evonymus europaeus*, *Cornus sanguinea* a leggyakoribbak. Helyenkint nagyobb, homokos tisztások vannak buján növő magas pázsittal, melyben a *Poa pratensis* (a *var. angustifolia*

¹ BAUMGARTEN : Enumeratio I. 30.

² REICHENBACH : Flora germ. excurs. I. 2496.

³ SCHUR : Enumeratio p. 501.

⁴ Lásd SIMONKAI Erdély edényes stb. p. 426. 1440.

is) és *trivialis* az uralkodók; de ezeken kívül a *Poa palustris*, *Holcus lanatus*, *Typhoides arundinacea*, *Bromus erectus*, *Calamagrostis epigeios*, *Dactylis glomerata*, *Trisetum flavescens* (hatalmas példányokban) és kevés *Festuca pratensis* is gazdagítja a gyepszönyeget. Egyes helyeken a pázsittakarót seregesen növe magas *Crucifera*k szakítják meg: *Roripa*-fajok, *Barbarea vulgaris* és *stricta*, *Erysimum hieracifolium* és *cheiranthoides*, *Erucastrum gallicum* (= *E. Pollichii*), *Cardamine dentata*, *Cardamine impatiens*, *Diplotaxis tenuifolia*, és a csupaszabb homokon sok rózsaszín virágú *Cardaminopsis (Arabis) arenosa*. Ezek közül különösen az *Erysimum hieracifolium* jellemző a dunaszigetekre, mert egyebütt a Kis-Alföldön és a Dunántúlon nem fordul elő. Az *Erucastrum gallicum*-ot is Györmegyében csak a Nagy-Duna mellett találtam (kivéve mint adventivet elvéve ruderalis helyeken), a *Barbarea stricta* és *Erysimum cheiranthoides*-t pedig csak folyópartokon; a *Cardaminopsis arenosa* legközelebb csak a Bakony mészsíkláin fordul elő.

Egyes helyeken laza, még teljesen be nem füvesedett homok terül el, melyen mint új talajon ideiglenes növényzet, mintegy successionak kezdeti formája telepedett le. Itt tenyészik a csupasz, nedves homokon a *Physcomitrium piriforme* nevű moh. A pázsit-féléket itt az *Alopecurus aequalis* képviseli. Az említett *Crucifera*k egyes példányai különösen a *Cardaminopsis arenosa* itt is fellelhetők, itt terpeszkedik a *Potentilla supina* és egy-egy példány *Stellaria palustris*, *Cerastium pumilum*, *Arenaria serpyllifolia*, *Sagina procumbens*, *Campanula patula*, *Alectorolophus hirsutus* és végre mélyedésekben nedvesebb talajon az említett *Veronica*-k: *Veronica anagallis*, *beccabunga* és *peregrina*. Az utóbbinak öntősszigeti előfordulásához hasonlít a németországi Karlsruhe mellett termőhely, hol az említett növény iszapos, alluvialis talajon szintén *Veronica anagallis*, *beccabunga* társaságában fordul elő.¹

A sziget árnyékosabb helyein a füzesek szokott növényei nőnek: *Ranunculus ficaria*, *Cardamine dentata*, *Asparagus officinalis*, *Leucojum aestivum*, *Iris pseudacorus*, *Symphytum officinale*, *Glechoma hederacea*, *Aristolochia clematitis*, *Cucubalus baccifer*, stb.

Die älteste Angabe über das Vorkommen der südamerikanischen Wanderpflanze, *Veronica peregrina* L in Ungarn stammt von SCHULTES her, der in seinem Werke Oesterreichs Flora 2. Aufl. (1814) I. 32. das Vorkommen dieser Pflanze in Ungarn mit Berufung auf KITAIBEL, aber ohne nähere Standortsangabe behauptet. Da nach der freundlichen Mitteilung des Herrn Dr. JÁVORKA die Pflanze in KITAIBEL's Herbarium wirklich, zwar ohne sichere Standortsangabe, aber nach der handschriftlichen Notiz KITAIBEL's:

¹ HEGI: Illustrierte Flora VI. p. 51.

vielleicht auf seiner Reise nach dem Baranyaer Komitat gesammelt, vorliegt, so kann wenigstens an einem früheren Vorkommen der Pflanze in Ungarn nicht gezweifelt werden. Ausser von SCHULTES wird das Vorkommen dieser Pflanze noch von BAUMGARTEN in Siebenbürgen erwähnt, SIMONKAI¹ zieht jedoch die Pflanzen von BAUMGARTEN zu *Veronica arvensis*.

Der Verfasser entdeckte den ersten sicheren Standort der erwähnten Pflanze in Ungarn während einer Excursion am 22. V. 1927 auf der Donauinsel Öntös gegenüber dem Dorfe Ásvány (Komitat Győr, Westungarn). Auf der kleinen Insel befindet sich eine aus *Alnus incana*, *Ulmus effusa*, *Salix alba*, *Populus nigra*, *alba* und mehr untergeordnet, aus *Salix incana*, *Quercus pedunculata* gebildete Au. Der Mischwald wird von etwas höher gelegenen unbewaldeten, sandigen Stellen unterbrochen, wo sich eine üppige Grasflur entwickelt hat. Die vorherrschenden Arten sind *Poa pratensis* (auch var. *angustifolia*) und *trivialis*, dazwischen mengen sich *Poa palustris*, *Holcus lanatus*, *Typhoides arundinacea*, *Bromus erectus*, *Calamagrostis epigeios*, *Dactylis glomerata*, *Trisetum flavescens* und spärlich *Festuca pratensis*. An vielen Stellen dieser Wiesenflur scharen sich hochgewachsene Cruciferen zu Gruppen an, von welchen *Barbarea stricta*, *Erysimum hieracifolium* (fehlt sonst im Ungarischen Tiefland und Westungarn), *Erysimum cheiranthoides*, *Erucastrum gallicum* für diese Lokalitäten charakteristisch sind. An manchen Stellen findet sich noch nicht ganz bewachsenes Neuland mit vergänglicher Flur von *Alopecurus aequalis*, *Cardaminopsis arenosa*, *Potentilla supina*, *Stellaria palustris*, *Sagina procumbens*, *Arenaria serpyllifolia*, *Cerastium pumilum* etc. Hier fand Verfasser, an einer tieferen, schlammigeren Stelle *Veronica peregrina* in Gesellschaft von *Veronica anagallis* und *beccabunga* an. Dieser Standort und diese Genossenschaft findet eine gewisse Analogie in dem Standort und den Begleitpflanzen von Karlsruhe in Deutschland. (Confer HEGI, Illustr. Flora VI. p. 51.)

¹ SIMONKAI, Emmeratio p. 426. 1440.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1927

Band/Volume: [26](#)

Autor(en)/Author(s): Polgar Sandor

Artikel/Article: [Über das Vorkommen von *Veronica peregrina* L. in Ungarn. \(Frühlingsflora der Donauinsel Öntös.\) 50-53](#)